

Tomas Lemesani

Z Burese Babisem

Tomáš Lemešani
Z Bureša Babišom

Predhovor

Pravda je len jedna, no jej interpretácií najmenej tisíc. Rozhodnutie napísať túto publikáciu sa nerodilo ľahko. Bez potreby zaťažovať čitateľa úlohou investigatívneho novinára, ktorý roky hľadá cestu, ako širokej verejnosti vysvetliť dôležitosť preukazovania faktov, by som vám rád, ako ľuďom, ktorí majú záujem o dianie okolo seba, predstavil publikáciu Z Bureša Babišom.

Kniha, či publikácia, pojednáva o všetkom podstatnom, čo sa udialo v živote socialistického manažéra, šikovného podnikateľa, agresívneho oligarchu a nakoniec aj mocného politika Andreja Babiša.

Ako autor som si vedomý popularity, ktorú v dobe prípravy publikácie Babiš požíva. Jasne hmatateľná bola u reakcií ľudí, ktorých sa obľúbenosť umného politického marketéra nijako nedotýka, no boli ju aj v našej konfrontácii ochotní hájiť na rôznych miestach a v rôznom čase.

Aj keď kritika mojej práce a nespočetné slovné ataky neboli ničím príjemným, už behom prípravy Z Bureša Babišom ma presvedčili o tom, že slovenský oligarcha v službách českej politiky (alebo je to naopak?) predstavuje nezvyčajný fenomén polarizujúci českú spoločnosť. Buď ste s Babišom, alebo ste proti nemu. Stred neexistuje a akýkoľvek náznak kritiky znamená, že ste skorumpovaný sympatizant Babišových politických a biznisových sokov.

Ešte predtým, než sa do publikácie začítate, zoberte na vedomie fakt, že jej prostredníctvom nechcem ovplyvniť politické dianie. I keď sa mi podarilo zhotoviť prvé výtlačky pred voľbami do snemovne 2017, nešlo o zámer. Dôkazom môže byť aj fakt, že o podporu pre vznik knihy som sa neúspešne uchádzal viac ako rok predtým.

Knihu nijako nepodporil žiadny politický, záujmový a žiaľbohu ani neziskový subjekt. Náklady na výrobu, vrátane nemalej absencie v redakčnej práci, ktorou sažívím, sa mi podarilo čiastočne pokryť predobjednávkami skvelých súkromných podporovateľov v crowdfundingovej kampani.

Projekt nemá zhadzovať Babiša ani ako politika, ani ako podnikateľa. Andrej Babiš je nesporne výnimočná a nadaná osobnosť. Problémom je iba to, že v niektorých bodoch jeho kariéry zámerne zahmlieva, či dokonca klame.

To si v úlohe podnikateľa dovoľujú mnohí oligarchovia. Ten, o ktorom pojednáva táto publikácia, však ani po dlhoročnom pôsobení v politike nepochopil, že keď drží v rukách peniaze verejné, nesmie pripustiť žiadne polemiky, nieto priame klamstvá.

Začítajte sa do Z Bureša Babišom a poznajte príbeh unikátneho podnikateľa, ktorý od čias socializmu až po dnešok vystihuje vývoj osobnosti československého oligarchu a charakterov našich národov.

Kde to všetko začalo a kde vznikol zárodok oligarchu

Politika, biznis a lobistické prepojenie so štruktúrou štátu. Českí a slovenskí oligarchovia majú k sebe blízko. Štruktúry, v ktorých žijeme, spoločne budovali od pádu komunizmu, či dokonca pred ním.

Mnohí z nich pochádzajú z rovnakých spoločenských, kádrových a rodinných pomerov. Veľa z dnešných mocných mužov začínalo ešte pred viac ako tromi dekadami – v štátnych podnikoch, ktoré po revolúcii zabrali trh, postrážili si know-how a získali exkluzívne financovanie.

Veľa by o tom vedeli povedať bývalí manažéri podniku zahraničného obchodu Petrimex. Dnes to vyzerá, ako keby podpísali akýsi Abrahámov pakt zo seriálu Mamon Vladimíra Michálka. Každý z nich patrí medzi najvplyvnejších ľudí v strednej Európe, alebo je mŕtvy.

Medzi tých mladších manažérov socialistického obchodu s nezvyčajnými možnosťami, ktorý ich mohli plne rozvinúť vo vznikajúcej stredoeurópskej demokracii, patrí tiež Andrej Babiš.

Petrimex, ktorý sídlil v Bratislave, bol jediným podnikom zahraničného obchodu s možnosťou obchodovať s priemyslovou a poľnohospodárskou chémiou medzi Československom a zahraničnými trhmi.

Andrej Babiš sa v rámci štruktúr štátnej firmy prepracoval k zastupovaniu 15 československých firiem v Afrike. Od roku 1985 až do pádu komunizmu bol Babiš vyslaný do Maroka.

Socialistický karierizmus mu bol prirodzený. Cestu v obchodnej firme, ktorá bola akosi školou kapitalizmu v laboratórnych podmienkach komunistickej krajiny, mu dláždil jeho otec. Štefan Babiš pracoval pre firmu Československá keramika a stal sa jedným zo zakladateľov zahraničného obchodu na Slovensku.

V rámci podniku zahraničného obchodu Strojexport bol Štefan Babiš vyslaný do Etiópie, kde predával, okrem iného, československé poľnohospodárske stroje. Behom ďalšej kariéry bol preložený do Paríža, kde Babišova rodina žila do roku 1961. Babiš starší bol aj jedným z vyjednávačov dohôd medzinárodných colných poplatkov.

Významnú úlohu pre Andrejov vývoj zohralo rodinné nešťastie, keď v roku 1965 otca vylúčili z Komunistickej strany Slovenska a prepustili z práce. Podľa životopisu Andreja Babiša mu niektorý z kolegov zámerne ukradol stranícku legitimáciu. Úlohu zrejme zohrala aj emigrácia brata Štefana Babiša s rodinou.

Asi tri roky potom musela Babišova matka Adriana rodinu živiť. Adriana pracovala vo Výskumnom ústave hydinárskeho priemyslu. Práve tam sa dnešný hegemon hydinárskeho priemyslu priučil dôležitým detailom chovu hydiny, či základom hospodárskeho plánovania chovov.

Otec Štefan Babiš sa po rehabilitácii vzťahov s komunistami v roku 1969 stal zástupcom vtedajšieho Československa pri obchodnej organizácii GATT pri stálej misii v Ženeve. Tam Andrej Babiš absolvoval gymnázium College Rousseau. Po návrate vyštudoval Vysokú školu ekonomickú v Bratislave.

Dobrý posudok, preukázaná vernosť režimu, keď rodina neemigrovala ani behom pobytu vo Francúzsku a Švajčiarsku, spoločne s vplyvom rodičov Andreja Babiša, ho počiatkom osemdesiatych rokov dostali do podniku zahraničného obchodu Petrimex. Andrej tam kopíroval podobnú pracovnú líniu ako jeho otec.

Z referentskej pozície postúpil v roku 1985 až na funkciu zástupcu agrochemickej divízie podniku v Maroku. Andrej Babiš tam zastrešoval predaj československého sortimentu do Maroka a naopak.

Po návrate z Maroka, keď sa komunistický režim rútil, sa Andrej Babiš stal riaditeľom obchodnej skupiny s monopolom na dovoz surovín pre výrobu hnojív v Československu.

Nie je možné opomenúť: Babiš a Bureš

Táto publikácia si nekladie za cieľ vrátať sa v časti minulosti Andreja Babiša, ktorá ho spojuje so Štátnou bezpečnosťou. Verejnosť už má k dispozícii fakty zo slovenského archívu, ktoré hovoria jednoznačnou rečou, na druhej strane majú právnici politika a podnikateľa stále platný rozsudok súdu, ktorý spoluprácu s komunistickou tajnou službou popiera.

No pokiaľ chceme, aby si čitateľ držiaci Z Bureša Babišom v rukách, mohol urobiť o Andrejovi Babišovi a zrode jeho dnešnej pozície, komplexný obraz, nie je možné túto kapitolu celkom pominúť. Vypovedá, či naznačuje, ako sa rodili ambície oligarchu a ako sa učil plávať s prúdom, nevyčnievať, ale strategicky budovať jeho budúce pozície. Aj keď berieme v úvahu stále platný bratislavský rozsudok, veľa napovedá aj postup a plamenné reakcie, ktorými Babiš reagoval na tvrdenie oficiálnych dokumentov.

Pracovať v podniku, ktorý mohol obchodovať so svetom, znamenalo behom komunizmu nie len prestíž, skúsenosti a nadštandardné výhody, ale aj kontakt s tajnými službami. Manažéri boli neustále monitorovaní ŠtB. Vie o tom aj Andrej Babiš, ktorý spôsobuje traumy slovenským archívom.

Do kontaktu s ŠtB musel prísť, čo nepoprel. Poprel ale zväzky, ktoré ho usvedčujú s čulej spolupráce a nedokumentujú ani náznak odporu Babiša voči komunistickým „fízlom“ snoriacim okolo obchodných praktík vtedajšej smotánky sediacej na prestížnych stoličkách v Petrimexe.

Archív Ústavu pamäti národa v Bratislave eviduje Babišov zväzok pod krycím menom Bureš. Minister financií Českej republiky (behom písania tejto publikácie s ambíciou stať sa premiérom) a najbohatší Slovák Andrej Babiš je v časti zväzku vedený ako „Dôverník“.

V období, kedy bol Babiš podľa zväzku prijatý do služby spolupracovníka, bola spolupráca definovaná v znení Smernice pre prácu so spolupracovníkmi kontrarozviedky č. 3/1978, podpísané ministrom vnútra Obzinom.

Smernica dôverníka popisuje ako spolupracovníka, ktorý pomáha kontrarozviedke plniť predovšetkým pomocné, orientačné a previerkové úlohy v súvislosti s vyhľadávaním či objasňovaním protištátnej činnosti a organizovaním príslušných agentúrne operatívnych a technických opatrení.

Dôverníci boli vyberaní v súlade s potrebami a úlohami vyplývajúcimi z operatívnej situácie v chránenom či rozpracovanom objekte, problematike, z radu spoľahlivých československých občanov, členov strany aj bezpartajných občanov, ktorí dobrovoľne „na podklade vzťahu vzájomnej dôvery“, sú ochotní podľa svojich možností a schopností poskytovať kontrarozviedke alikvotné poznatky informačného charakteru, či poskytovať im potrebnú pomoc a služby.

Pracovník podniku zahraničného obchodu teda pomáhal tajným policajtom najmä s potvrdzovaním informácií, ktoré si zistili. Okrem informácií z obchodných jednaní išlo najmä

o informácie o povahe a súkromnom živote obchodných partnerov, kolegov a tých, s ktorými prišiel pracovník behom výkonu práce do styku.

V prípade Petrimexu mohlo byť zaujímavým aj upozorňovanie na podozrivý záujem cudzincov o dôležité objekty, ústavy a zariadenia, o činnosti v nich a o osoby tam pracujúce. Podľa tejto definície priamo z archívu ŠtB sa tak Andrej Babiš mohol už za socializmu v štátnom záujme informovať o kuloárnych daniach okolo majetkov, ktoré mali potenciál a možnosti vytvárania ziskov tiež pre šikovných papalášov, či zahraničných špekulantov.

„Pokiaľ má predpoklady pre plnenie takých úloh a pokiaľ boli v predchádzajúcom styku operatívneho pracovníka s dôverníkom dodržiavané zásady konšpirácie, môže byť získaný ako tajný spolupracovník,“ dodáva smernica ŠtB.

Neskôr navyše Babiš ako šéf celej divízie podniku zahraničného obchodu vzbudzoval pozornosť tiež kontrarozvedky. Tá chcela strážiť aj jeho samotného a jeho vzťahy s cudzincami. Skúmať napríklad to, či v cudzine neprichádza do kontaktu s tajnými službami. O tom, že si tajní opakovane preklepli aj Babiša samotného, existujú zmienky v ďalších spisoch vedených na jeho kolegov a nadriadených.

Podstatná časť materiálov zväzku Bureš bola 4. decembra 1989, v čase hromadných skartácií, ktorou prechádzali najmä citlivé zväzky predstaviteľov komunistickej elity, zničená.

Podľa existujúceho zvyšku zväzku došlo jedenásteho novembra 1982 v centre Bratislavy vo vinárni U obuvníka k schôdzke kapitána Rastislava Mátraya, poručíka Júliusa Šumana a zástupcu riaditeľa jedného z odborov podniku zahraničného obchodu Petrimex Andreja Babiša. Z tajného dokumentu, vyhotoveného behom stretnutia, vyplýva, že sa z dôverníka ŠtB údajne stal agent.

Tento štatút je z hľadiska aktuálne (v dobe prípravy publikácie) najpopulárnejšieho politika v Českej republike pre jeho kariéru omnoho nebezpečnejší. Zatiaľ čo úlohu dôverníka by možno po dlhom zvažovaní a príprave stanoviska mohol prijať, úloha agenta podľa všetkého prinútila Babiša silno zabojsť proti spojovaniu jeho osoby s ŠtB.

Podľa Smernice pre prácu so spolupracovníkmi kontrarozvedky č. 3/1978 je agentom tajný spolupracovník, ktorý plní úlohy pri vyhľadávaní, rozpracovaní a dokumentovaní protištátnej trestnej činnosti.

Pod vedením operatívneho pracovníka plní konkrétne úlohy, ktoré nie sú iba odovzdávaním pasívne získaných informácií. Agent napríklad vyhľadáva, aktívne rozpracováva a odhaľuje kádrových rozvedčikov, preniká do nepriateľských organizácií a do organizácií emigrácie, zisťuje a rozpracováva nepriateľské osoby, alebo plní konkrétne úlohy pri vykonávaní rozkladnej práce v nepriateľskom prostredí.

Babiš údajne v bratislavskej vinárni podpísal takzvaný viazací akt, teda záväzok ku spolupráci. „Kandidát bol „vyťažný“ (vyspovedaním) k ohlasom na úmrtie súdruha Brežneva, o čom je spracovaný samostatný záznam. Potom bol kandidát vyzvaný, aby sa vyjadril, či chce aj naďalej spolupracovať s orgánmi kontrarozvedky, s čím menovaný súhlasil. Po vyjadrení

súhlasu bolo menovanému oznámené, že splňuje predpoklady kladené na spolupracovníka československej kontrarozvedky a bol mu predložený k podpisu písomný záväzok, ktorý bol kamuflovaný v propagačnej brožúre. Kandidát záväzok po prečítaní podpísal bez ďalších otázok a súhlasil, aby bolo aj naďalej používané krycie meno Bureš,“ píše sa v správe o získaní ku spolupráci, ktorú podpísal aj náčelník bratislavskej správy tajnej polície Jozef Vavro.

Ďalšie časti bratislavského zväzku obsahujú vyhodnotenie agenta či vlastnoručné správy či finančné údaje, na ktorých tajní policajti dokladovali náklady na pohostenie pri schôdkach.

„Agent Bureš bol získaný pre tajnú spoluprácu s československou kontrarozvedkou v roku 1982 na základe dobrovoľnosti v problematike zahraničného obchodu vo vyčlenenom objekte PZO Petrimex. Agent pristupoval k tajnej spolupráci zodpovedne. V roku 1985 bol agent Bureš vyslaný PZO Petrimex na dlhodobý služobný pobyt do Maroka. Na základe uvedenej skutočnosti bola spolupráca prerušená do doby jeho návratu do ČSSR,“ cituje týždenník Euro správu z 9. decembra 1987 kapitána Andreja Kulhu. Po návrate z Maroka sa vraj agenti ŠtB so spolupracovníkom kontaktovali opäť.

To Babiš odmieta. V životopise aj množstve rozhovorov popiera, že by kedy agentom bol. V súdnom procese so slovenským Ústavom pamäti národa argumentoval tým, že niekto tajné zväzky vykonštruoval zámerne, aby jeho osobu poškodil.

„Bývalá ŠtB patrila v rámci krajín bývalého východného bloku po sovietskej KGB a východonemeckej STASI medzi najlepšie. Mala špičkový personál, vybavenie, organizačnú štruktúru a dômyselný riadiaci a kontrolný aparát. Je veľmi ťažko predstaviteľné, že by tam boli fiktívne vytvorené falošné dokumenty. Systém evidencie zväzkov, spisov, či záznamov sa pravidelne kontroloval, podliehal presným a prísnyim pravidlám spracovania. Tiež informácie, ktoré spisy obsahovali, boli viacnásobne overované cez viacero spolupracovníkov. Komplexné hodnotenie a skúmanie spisov naopak svedčí o ich autenticite a oprávnenej evidencii, napriek tomu, že by mohli obsahovať aj nepravdivú informáciu. Pozrite sa, pokiaľ aj vyšetrovací spis obsahuje nejakú výpoveď, ktorá je nepravdivá, neznamená to, že celý vyšetrovací spis, ktorý je riadne vedený a zaevidovaný, je falošný. Je to teda veľmi málo pravdepodobné aj v prípadoch, o ktorých je reč v súvislosti s evidenciou bývalej ŠtB,“ odmieta Babišove tvrdenie predseda dozornej rady slovenského Ústavu pamäti národa Ondrej Krajňák.

Zo zväzku Andreja Babiša je tiež zrejmé, že sa angažoval v rôznych hnutiach a bol členom Komunistickej strany Československa, respektíve Slovenska. „Je členom SZM od roku 1971, zastával rôzne zväzacké funkcie, bol tiež vedúcim odborového združenia SZM/AIESEC, prostredníctvom ktorého sa zúčastnil zahraničnej praxe vo Francúzsku (1976 Machines Agricoles Lille, 1977 STEF Dijon a Kredietbank Brusel). Je členom spoločenských organizácií. Podľa doterajších poznatkov menovaný pracuje v týchto organizáciách veľmi aktívne. Od roku 1978 bol kandidátom na členstvo a od roku 1980 je členom Komunistickej strany Československa,“ napísal v októbri 1982 údajný Babišov riadiaci dôstojník Július Šuman.

Popis Babiša ako vzorného komunistu a tajného „práskača“ podnikateľovi dlho nevadil. Na oštaru začal byť až v dobe, kedy sa rozhodol vstúpiť do politiky. Okrem nevôle verejnosti,

ktorú podozrenie zo spolupráce s ŠtB vyvolalo, hrozilo mocnému mužovi, že kvôli zákonnej podmienke nebude môcť usadnúť do akejkoľvek vládnej pozície. Zjednal si preto akúsi výnimku, keď využil proces v Bratislave k odkladu previerky podmienene tým, že pokiaľ mu súd v Bratislave spoluprácu nepreukáže, platí prezumpcia neviny, teda s ŠtB nespolupracoval.

Spravodlivosť bola trochu prekrútená, pretože prezumpcia viny platí u politikov v kariérnom poriadku už pri nepreukázaných zločinoch. Samotné zväzky ŠtB v archívoch štátu považuje Slovensko aj Česká republika za relevantnú a dôveryhodnú autoritu. Akási prezumpcia ich pravosti mala podľa mnohých právnych názorov platiť až do doby prípadného opačného verdiktu súdu.

Miloš Zeman tak Babiša do vlády vpustil bez lustračného osvedčenia a bezpečnostnej previerky. Ignoroval lustračný zákon, zákon o ochrane utajovaných skutočností a doterajšie ústavné tradície. Postup zopakoval po voľbách v roku 2017.

Žalobu voči slovenskému Ústavu pamäti národa (ÚPN) podal Andrej Babiš v roku 2012. U okresného súdu Bratislava I. so žalobou o ochranu osobnosti uspel v roku 2015, ústav sa ale obratom odvolal ku krajskému súdu v Bratislave. Prehral ale aj tam.

„Súd prvého stupňa vykonal rozsiahle dokazovanie a vykonal ho správne. Z dôkazov vyplynulo, že navrhovateľ vedomky nebol agentom ŠtB. Vyplynulo to okrem iného z výpovedi svedkov – bývalých príslušníkov ŠtB. Zväzok navrhovateľa bol vedený chaoticky a bez jeho vedomia. Navrhovateľ vedomky nespolupracoval s ŠtB. Jeho spis bol vedený iba formálne,“ uviedol predseda senátu krajského súdu v odôvodnení rozsudku.

Ďalší opravný pokus archívu nasmeroval na Najvyšší súd Slovenskej republiky, tam ale vo februári 2017 padol rovnaký verdikt ako na kraji.

„V prípadoch, kde sme presvedčení o pravosti dokumentov zločineckého režimu, nevidíme žiadny dôvod k tomu, aby sme sa stali súčasťou mechanizmu zmäkčovania a zjemňovania podstaty tohto režimu,“ zdôvodňuje právnu bitku s Babišom hovorca slovenského Ústavu pamäti národa Peter Juščák.

Ústavu vadilo, že bratislavský verdikt stojí na výpovediach bývalých príslušníkov ŠtB, ktorí Babiša podľa spisov naverbovali. Okrem zainteresovanosti do prípadu pochybnej morálnej dôveryhodnosti svedkov archivári poukazujú na fakt, že príslušníci ŠtB vypovedali, aj keď neboli zbavení mlčanlivosti. Vzhľadom k prísaha a hlbokému oddaniu ich povolaniu tak mohol prinajmenšom existovať vnútorný motív svedkov vypovedať klamavo. A preto sa archív obrátil na Ústavný súd Slovenskej republiky.

Súd jednoznačne vyslovil tvrdé slová o tom, že ÚPN ako správca archívov je pravdivou autoritou, nikto ho za archivovanie spisov, ktoré komunistická tajná polícia nestihla zničiť, nesmie žalovať a trestať.

Súd zároveň konštatoval, že výpovede agentov komunistickej ŠtB nemožno považovať za relevantné. Stalo sa to, čo mnohí tvrdia od začiatku - "eštébák" má podľa prísahy neprežradiť

pravdu, jeho morálna rovina je veľmi sporná a možno ho podozrievať, že za odplatu, či so snahou ochrániť svoju osobu bude klamať aj pod prísahou.

Archív ale poukazuje aj na morálnu rovinu sporu. Babiš totiž vytvára nebezpečný precedens v otázkach komunistických zločinov.

„Pokiaľ by sme pripustili argumentáciu, že príslušníci štátnej bezpečnosti klamali režimu a manipulovali jeho represívne zložky, že si agentov a ich činnosť vymýšľali a podvádzali svojich nadriadených, potom by sme sa stali súčasťou mašinérie klamstva, ktorá chce z minulého režimu vytvoriť neškodnú idylku,“ uvádza Juščák.

Podľa kritikov mohol Babiš spoluprácu priznať a zdôvodniť ju vysokou pozíciou v štátnom podniku. O túto možnosť zmierlivého riešenia ale pravdepodobne prišiel vo chvíli, kedy sa začalo verejne polemizovať o jeho bližšej angažovanosti čoby agenta. Vzhľadom na jeho ambície musel začať právne aj mediálne bojovať. Práve medializácia a škandalizovanie Babišovho prípadu dáva podľa slovenského archívu návod komunistickým zločincem, ako bagatelizovať prečiny z minulosti.

Bez nich by to nešlo: Anton Rakický

Príbehy úspešných biznismenov, či politikov často dávajú do popredia výnimočné vlastnosti jedinca, alebo prevratné myšlienky, s ktorými prišli a celkom uchvátili oblasť, v ktorej pôsobia. Výnimkou nie je ani Andrej Babiš. Vo svojom životopise spomína kdečo, no úspech a formovanie success story, ktorou sa chváli tiež v rámci politickej kampane, pripisuje jednoznačne na svoje tričko.

V tom, že má výnimočný podnikateľský inštinkt, tvrdosť, vytrvalosť, alebo patričné umenie robiť potrebné kľučky, v tom iste nemožno jeho tvrdenie popierať. Okrem dobrého kádrového posudku, podpory rodiny na šéfovských stoličkách kľúčových inštitúcií a podnikov mu však v rozlete pomohli ďalšie desiatky ľudí. Pomáhali s kontaktmi, dávali rady, návody, alebo potrebný kapitál a politický vplyv. Jedným z tých najdôležitejších súpútnikov Babiša je najskôr jeho nadriadený, potom kolega a partner – Anton Rakický.

Pre slovenské médiá takmer neznáme meno. Celá jeho éra zostala nielen v týchto médiách akosi nepovšimnutá. Bol to práve on, kto urobil z Petrimexu zlatú baňu režimu a dal manažérom tejto firmy zaručený lístok do najvyšších poschodí biznisu, vplyvu a politiky. Bez Rakického by na koňa cválajúceho v ústrety kapitalistickému ternu nevysadol ani samotný Andrej Babiš.

Bývalý generálny riaditeľ a neskôr predseda predstavenstva Petrimexu sa pred rokom 1989 zaplietol s ŠtB. Na vysokej pracovnej pozícii nemal na výber. Podľa zmienok v archívoch musel pracovníkom tajnej služby poskytovať celý rad citlivých informácií, nielen o partneroch podniku, ale hlavne o podriadených. Podľa záznamov z pracovnej činnosti bol Rakický opakovane opytovaný aj na Babiša, keď mal jeho hodnovernosť potvrdiť pred údajným lanárením dnešného najbohatšieho Slováka do spolupráce s ŠtB.

Anton Rakický ale zaujal aj svojou kariérou po páde komunizmu. Rad oligarchov zažil prudký vzostup kariéry vďaka dobrým vzťahom s politikmi. A to bolo pre Rakického a jeho partnerov životne dôležitou otázkou. Šéf štátneho podniku mal množstvo dôležitých kontaktov, no dobre vedel, že sa po zmene režimu zmení aj rozloženie síl. Budoval preto priateľstvo s mnohými verejnými postavami, pomáhalo mu k tomu aj jeho hobby jazzového muzikanta. Poznal sa s hudobníkmi aj hercami, o ktorých vedel, že im demokracia nielen že neublíži, no spraví z nich aj kultúrne ikony.

Aj preto bol začiatok kapitalistickej kariéry Antona Rakického spojený so slovenskou žijúcou legendou Milanom Kňažkom. Herec a politik priateľa Rakického priviedol do najvyšších sfér politiky ešte v roku 1990.

Behom prvej vlády Vladimíra Mečiara, ktorá ešte ako federatívna pôsobila na Slovensku od 27. júna 1990 do 22. apríla 1991, dostal Kňažko, ktorý ešte nevedel, kto jeho stranický predseda skutočne je, na starosť vybudovať štruktúry budúceho Ministerstva zahraničných vecí. Všetku hierarchiu, kontakty a vzťahy vytváral s Antonom Rakickým, čoby štátnym tajomníkom po svojom boku.

Treba dodať, že tajomníci mali v tej dobe ešte vyššie právomoci, než majú dnes. V rade aktivít mohli jednať samostatne, často dokonca viedli jednanie so špičkami cudzích štátov na vlastnú päsť. Podnikateľa pomýšľajúceho na možnosti zahraničnej klientely to dozaista potešilo.

Po prvých konfliktoch Kňažka s Mečiarom sa ale Rakický priklonil na stranu Kňažka, ktorý v marci 1993 opustil Mečiarove Hnutie za demokratické Slovensko. Zaplatil za to aj štátny tajomník.

Po nasledujúcich voľbách, v ktorých Mečiar potvrdil svoju popularitu a ovládol politiku aj celý štátny systém, dostali Kňažko a ľudia okolo neho za vyučenie.

V dobe, kedy sa spustil boj o privatizáciu slovenskej chémie, hralo sa na to, kto je ochotný prispieť mašinérii Vladimíra Mečiara a kto nie. Na pozície, ktoré sa pokúšal uhájiť Anton Rakický, zaútočili vrcholní privatizanti z okolia HZDS – Slavomír Hatina a Jozef Kollár, ktorý mal pod palcom sliepku liahnucu zlaté vajcia – Duslo Šaľa. Spleťou diskreditačných kampaní a ohovárania o tom, ako Rakický Petrimex poškodzuje, dosiahli, že ostal mimo dosah na štátne rozhodovanie.

Tlak privatizantov a Mečiarových politikov potom do Petrimexu priviedol ľudí z Harvardských fondov. Roku 1995 musel Rakický z podniku odísť a s ním naoko vypadol zo hry vtedy ešte nenápadný manažér Andrej Babiš.

Rakický neskôr odišiel do Spojených štátov amerických. Bulvárne médiá v zahraničí a tiež domáce médiá v snahe očierniť Antona Rakického ako nemorálneho manažéra okrádajúceho štát, informovali o tom, že si na Floride vystaval rozsiahlu vilu ešte v čase, kedy riadil Petrimex.

Údajne za nelegálne provízie z obchodných machinácií. Také podozrenie sa ale nikdy nedostalo ani k súdu. Najbližšie k dôkazu má Rakického spis ŠtB v archíve. Od roku 1985 bol vtedajší šéf Petrimexu preverovaný z toho, že si za tajné provízie buduje zázemie v Spojených štátoch. Agenti si povšimli aj rozsiahleho majetku na Slovensku.

Anton Rakický založil na Floride spoločnosť 4720 Riverview Boulevard Corporation. Firma kúpila dom za jeden milión dolárov. Tamojší list Bradenton Herald poukázal na nezvyčajný fakt, že kupujúci zložil kúpnu cenu v hotovosti. Bradenton je známy tenisovou turistikou. Miestnu akadémiu Nicka Bollettieriho potom podľa médií navštevovala tiež dcéra Antona Rakického Zuzana.

Únik do Spojených štátov však neznamenal úplný zánik jeho domácich ambícií. Po páde tretej Mečiarovej vlády v roku 1998 sa pokúsil o návrat do výšin slovenského biznisu. Hovorilo sa o ňom ako o šéfovi plynárenského monopolu Slovenský plynárenský priemysel, jeho menovanie ale padlo. V obchodnom registri už zastupuje iba jedinú firmu C-ON. Jeho rodina ale riadi ďalšie, stále aktívne spoločnosti.

Aj keď môže príbeh Antona Rakického vyznievať ako od Babiša nezávislá kariéra, opak je pravdou. Rakický, ako bývalý Babišov šéf, zohral úlohu baranidla a viditeľnej osoby, ktorá na

seba vzala riziko. Andrej Babiš bol celý čas minimálne vyrovnaným partnerom Rakického a neodstránila ho ani čistka na exšéfa Petrimexu.

Úloha Antona Rakického bola celkom zásadná aj pre vznik budúceho Agrofertu. Podľa knihy Dušana Váľka „Počestný Andrej Babiš“, ktorej distribúciu zabránil súdny verdikt v spore s Babišom, mal Rakický opakovane podpisovať záruky za bankové úvery Babiša, Agrofertu aj firiem okolo neho. Andrej Babiš to popiera.

Isté ale je, že spoločne jednali opakovane. V rozhodujúcich krokoch, ktoré Petrimex posúvali do histórie a Agrofert do budúcnosti, vystupovali celé roky unisono.

Bez nich by to nešlo: Ivan Propper

Prechodné obdobie, kedy vedľa organizačných zložiek Petrimexu vznikalo množstvo nových, súvisiacich a priamo napojených firiem, pritiašlo ku zdrojom financií veľa šikovných manažérov. Podnikateľské projekty, ktoré mohli byť investične podporené silným zázemím, dávali príležitosti aj strednému a nižšiemu manažmentu bývalých štátnych podnikov.

Typickým príkladom je Ivan Propper. Napriek tomu, že nepatrí medzi najviditeľnejších podnikateľov, dodnes je s pomedzi partnerov Andreja Babiša z deväťdesiatich rokov jedným z najaktívnejších.

Pre Babiša bol celkom kľúčovou postavou. Pomáhal rozbiehať podniky, ktoré preberali zákazníkov Petrimexu, získavali financovanie a kapitál smerovali ku vzniku silného Agrofertu.

Prvé viditeľné a preukázateľné zmienky o spolupráci Ivana Proppera s dnešným oligarchom Andrejom Babišom sa vyskytli okolo roku 1993.

Zhruba v tom období Ivan Propper majetkovo vstupuje do projektov, ktoré pripravujú pôdu pre zrod Agrofertu. Stal sa napríklad spoločníkom dôležitého zárodku – firmy Sima.

Spoločne s ďalšími Babišovými partnermi zakladá spoločnosť Conamis Trading, ktorú dokonca podľa obchodného registra od roku 1996 majetkovo celkom ovládol.

Niekoľko mien opakujúcich sa v histórii vzniku Babišovho impéria je možné vidieť aj v štruktúrach Slovenskej leteckej spoločnosti. Propper sedel v dozornej rade. Bez zaujímavosti nie je, že predsedom predstavenstva bol známy odsúdený slovenský podvodník Jozef Majský.

Proppera s Babišom bolo možné spojiť aj priamo. V roku 1993 boli spoločníkmi u založenia spoločnosti Agriplast.

Ivan Propper dodnes vlastní podiely v zhruba 20 firmách. Doménou je developerská činnosť, keď sa podieľa na veľkom bratislavskom bytovo-rezidenčnom projekte Petržalka City a vlastní niekoľko hotelov.

Najziskovejším podnikom je podľa účtovných uzávierok Lentimex, v ktorej drží 65 % akcií. Firma, ktorá vyrába automatizované dopravníky pre priemysel, v roku 2015 utŕžila 46 miliónov eur, teda asi 1,2 miliardy českých korún.

Kontakty Ivana Proppera dostali tiež do prestížnych funkcií ďalších známych gigantov. Do roku 2015 bol členom dozornej rady Stredoslovenskej energetiky. Dodávateľ energií na strednom Slovensku je ovládaný Energetickým a priemyslovým holdingom Daniela Křetínskeho.

Ešte v roku 2015 sedel Propper tiež v dozornej rade v nechválne preslávenej stavebnej firme Váhostav.

Firma je zodpovedná za stavebnú krízu z roku 2015. Spoločnosť prestala platiť svojim menším dodávateľom pri výstavbe diaľnice D1. Dôvodom neplatenia vraj bolo, že výstavba diaľnice bola vysúťažená pod cenou. Neskôr ale vyšlo najavo, že firma má neudržateľné dlhy. Jej záväzky, ktoré sa dostali do médií, dosahovali hodnoty 54 miliónov eur, teda asi 1,5 miliardy českých korún.

Váhostav preto vyhlásil reštrukturalizáciu, pri ktorej mali malí veritelia prísť o takmer všetky pohľadávky. Podľa pôvodného plánu splatenia pohľadávok mali nezaistení veritelia dostať 15 percent dlžných čiastok. Banky mali získať 100 percent. Neskôr si dodávatelia Váhostavu vybojovali aspoň 18,75 percenta.

Nespokojnosť malých firiem, z ktorých veľa kvôli Váhostavu smerovalo ku krachu, vytvorila nebývalý precedens. Štát ponúkol, že pri dobrovoľnom odstúpení pohľadávok pre Slovenskú záručnú a rozvojovú banku dostane veriteľ 50 percent nevyplatennej čiastky. Kabinet Róberta Fica tak de facto zaplatil z peňazí daňových poplatníkov dlhy súkromnej firmy, ktorá je navyše, podľa mnohých náznakov, sponzorom jeho strany SMER SD.

Bez nich by to nešlo: Ľubomír Šidala

Väčšina z partnerov Babiša, ktorí pomáhali rozbiehať Agrofert, prečala cestu s neskorším najbohatším Slovákom ešte v dobe, kedy za socializmu snivali o tom, že sa im raz otvorí možnosť nahromadiť rozprávkové bohatstvo.

Patril medzi nich aj Ľubomír Šidala. Prominentný socialistický obchodník, ktorý rovnako ako Babiš osnoval plány, ako využiť svoje skúsenosti, ešte behom zahraničných misií za komunizmu.

Obidvaja podnikatelia sa dobre „oťukali“ ešte behom obchodných misií v Maroku. Šidala bol členom Babišovho obchodného tímu. Obidvaja teda rozumeli rovnakému obchodnému segmentu a rovnakému odbytisku – severnej Afrike a frankofónnym štátom.

Spoločnú známosť boli odhodlaní pretaviť v obchodné spojenie, ktoré začali kovať hneď po príchode kapitalizmu. Ľubomír Šidala stál u zrodu spoločnosti Sima, ktorú prevzal v roku 1993 a do ktorej tiež vstúpili Erik Rakický – syn Antona Rakického alebo Ivan Proper.

Šidala si vzápätí po páde komunizmu vybavil (vtedy bolo verejne známe, že diplomatický pas je možné si jednoducho kúpiť) post honorárneho konzula Maroka na Slovensku. Iba čestný titul mal v deväťdesiatych rokoch veľkú cenu. Štáty, ktoré ešte nemali skúsenosť s diplomatickými vzťahmi Slovenska s cudzinou, niekedy považovali honorárneho konzula za plnokrvného zástupcu zahraničnej politiky štátu. Diplomatický pas za pár tisíc korún si kvôli tomu nakupovala najmä mafia. Šidala sa s diplomatickým titulom mohol chvíľku a v istých kruhoch vydávať za autoritu, s ktorou je možné jednať o biznise v severoafrickej zemi.

Skúsenosti z Maroka poslúžili Šidalovi k založeniu pestovateľskej firmy Fertilagri, ktorá od roku 2010 dovážala na český a slovenský trh zeleninu pestovanú v severnej Afrike. V podniku si našli miesto aj ďalší spoločníci z okolia Babiša.

Ľubomír Šidala založil aj vinárstvo Vinidi. Známy je tiež z niektorých projektov výstavby dotovaných veterných elektrární. Podnikateľ bol predsedom dozornej rady Slovenskej leteckej spoločnosti a dodnes drží podiel vo firme Agriplast, kde do roku 2005 vlastnil podiel aj samotný Andrej Babiš.

Táto firma vyvolávala od počiatku otázky. Nejasný predmet činnosti bol z hľadiska jej dôležitosti vyvažovaný personálnym obsadením jej kľúčových orgánov. Vo firme sa po roky striedala iba partia manažérov z najbližšej Babišovej blízkosti. Do roku 2005 v nej, ako už bolo uvedené vyššie, dokonca držal podiel samotný Andrej Babiš.

Tento fakt je z hľadiska neskorších podozrení z lobistickej funkcie celkom zásadný. Vrcholnému politikovi a oligarchovi totiž vyvracia početné tvrdenia o tom, že do politiky prišiel, aby presekával korupčné korene starých strán. Prinajmenšom preto, že podľa činnosti jeho firmy bol priamo na strane tých, ktorí politikov korumpovali.

Spoločnosť Agriplast vznikla v Prahe v roku 1993. Zakladajúcimi spoločníkmi Agriplastu boli Andrej Babiš, Ivan Propper, Ľubomír Šidala a Erik Rakický. Všetci držali po 25 percentách akcií podniku. Táto firma mala financovať náklady na neskoršie sídlo Agrofertu.

Spoločnosť, fungujúca dodnes aj bez priameho zapojenia Andreja Babiša, zohrala významnú úlohu pri predstave vplyvu Babiša na politikov okolo sociálnej demokracie.

Práve z najskorumpovanejšieho obdobia ČSSD – rokov 1997 až 1998 – kedy bol podpredsedom strany a ministrom financií Ivo Svoboda, spojený s podsvetím a neskôr právomocne odsúdený za podvody, pochádza kritický účtový záznam naznačujúci možnú angažovanosť Agriplastu vo financovaní sociálnej demokracie.

Strana zháňala financie na fungovanie a provízie za ústretové kroky voči lobistom prostredníctvom firiem Tia a Zora Euro, do ktorých boli nastrčení ekonomickí manažéri ČSSD.

Sponzorské dary a pôžičky inkasovali vyššie uvedené firmy, odtiaľ potom v prípade potreby putovali na účty firmy Cíl, ktorá vlastnila sídlo ČSSD Lidový dům.

Spôsob financovania strany odhalil prípad pokusu o nájomnú vraždu. V marci 1999 nájomný vrah postrelil do hlavy a hrudi oficiálneho majiteľa spoločnosti TIA Ivana Lhotského. Lhotský útok prežil, no ostal invalidom (zomrel v roku 2016). Práve kvôli pokusu o vraždu ale vznikol policajný spis, v ktorom sa nachádza časť účtovníctva sociálnej demokracie.

Podľa magazínu reportér je v účtovníctve sociálnej demokracie dar z daňového raja v Paname, ktorý odhalili až aktuálne uniknuté dokumenty spoločnosti Mossack Fonseca z takzvanej kauzy Panama Papers.

Išlo o dar od firmy Beltomate v hodnote päť miliónov českých korún. Firmu Beltomate založil v roku 1995 Roland Schaer vo Švajčiarsku. Dnes firma patrí práve Ľubomírovi Šidalovi.

Beltomate darovala peniaze spoločnosti Zora Euro. Jej vlastníkom bol priamo Ivo Svoboda. Zo Zora Euro odišli peniaze spoločnosti Cíl, ktorá financovala a vlastnila sídlo ČSSD.

Ľubomír Šidala je dodnes spolujiteľom asi desiatky firiem. Väčšinou naďalej podniká s ľuďmi z partie, ktorá v deväťdesiatych rokoch pomáhala spoluzakladať Agrofert a jeho klony. Je napríklad konateľom spoločnosti Lentimex International, kde podniká s Ivanom Propperom. Vlastní tiež spoločnosť Conamis Transport, ktorá naväzuje na činnosť Conamis Trading Ivana Proppera. Na rovnakej bratislavskej adrese navyše sídlia ďalšie spoločnosti, ktoré po páde bývalého režimu spoluzakladali ako prostredníkov pre vznik Agrofertu kolegovia Babiša.

Aký vzťah má Šidala so samotným Babišom, nie je známe. Babiš jeho meno nezmieňuje. A opačne sa to stalo naposledy v zakázanej knihe Dušana Válka. Podľa toho, ako sa na adresu Andreja Babiša vyjadril, zrejme počítal s teplejším miestočkom pod žiarou slnka Babišovko úspechu.